

DANISH INSTITUTE FOR INTERNATIONAL STUDIES
STRANDGADE 56 • 1401 Copenhagen K
+45 32 69 87 87 • diis@diis.dk • www.diis.dk

DIIS Brief

Den tveæggede fredsaftale: Hvordan nord-syd-fredsaftalen i Sudan har hæmmet løsningen af landets andre konflikter

Steen Nordstrøm

Marts 2006

Der var store forhåbninger om en fredeligere fremtid for Sudan, da nord-syd borgerkrigen blev afsluttet med en fredsaftale i begyndelsen af 2005. Beklageligvis er forhåbningerne blevet gjort til skamme; freden i nord-syd konflikten holder ganske vist, men det forgangne år har ikke resulteret i en løsning af Darfur konflikten eller oprøret i Østsudan. Tværtimod er konflikterne eskaleret til et sådant niveau, at de nu truer med at sprede sig yderligere. Som følge heraf diskuteres det i øjeblikket at øge antallet af fredsbevarende tropper i Darfur og ændre missionens status fra at høre under den Afrikanske Union til at være en FN-mission. I dette Brief vises det, hvordan nord-syd fredsaftalen har båret kimen til den negative udvikling i Darfur og Østsudan ved at besværliggøre en reel deling af den politiske og økonomiske magt i landet. Endvidere har det internationale samfund været tilbageholdende med at presse den sudanesiske regering til at søge en fredelig løsning på problemerne af frygt for at den gamle nord-syd konflikt skulle bryde ud igen.

Fra et dansk perspektiv er det særligt interessant at være opmærksom på mulighederne for fred i Sudan og det internationale samfunds rolle, eftersom Udenrigsministeriet støtter fredsprocessen med 500 mio. kr. over fem år og Danmark endvidere har bidraget med 45 soldater til den FN-mission, der er med til at sikre implementeringen af Naivasha-aftalen.

Steen Nordstrøm er ph.d.-stipendiat i Afdelingen for konflikt- og sikkerhedsstudier, DIIS.

Dette brief indgår i DIIS's Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier, som foretages på en bevilling fra Forsvarsministeriet.

Indledning

Den 9. januar 2005 mødtes repræsentanter for Sudans regeringsparti, National Congress Party (NCP), og oprørsbevægelsen fra Sydsudan, Sudanese People's Liberation Movement (SPLM), i Nairobi, hvor de underskrev den såkaldte Naivasha-fredsftale.¹ Aftalen slutter formelt mere end 21 års borgerkrig mellem Nord- og Sydsudan. I det forgangne år er mange af fredsftalens elementer blevet implementeret; NCP og SPLM har dannet en samlingsregering og demobiliseringen af soldater forløber nogenlunde som planlagt. Alligevel var 2005 endnu et blodigt år i Sudans historie med kamphandlinger i både Darfur og landets østlige provinser. Præcise tabstal findes ikke, men der er enighed om, at antallet af dræbte i kamphandlingerne skal tælles i tusinder, mens overdødeligheden som følge af konflikternes negative effekt på sundhed og fødevarerikkerhed skal tælles i titusinder.² Med andre ord har fredsftalen medført, at nord-syd konflikten er sat på vågeblus, mens andre konflikter er blusset op.

Dette DIIS Brief viser, hvordan Naivasha-fredsftalen har fået den paradoksale konsekvens, at det er blevet sværere at skabe fred i Sudan. Hovedpointen er, at de sikkerhedsmæssige problemer, som har vist sig i kølvandet på fredsftalen, ikke er tilfældige. Fredsftalen introducerer nemlig (endnu) en systematisk skævvridning af det politiske system i Sudan ved at gøre det meget svært for andre partier end NCP og SPLM at få del i den politiske magt. Når yderligere politisk magtdeling i Sudan ikke er mulig, bliver det selvsagt vanskeligere at finde fredelige løsninger på konflikterne i Darfur og Østsudan.

---

¹ Naivasha-aftalen er navngivet efter den by i Kenya, hvor den sidste del af fredsforhandlingerne fandt sted. Aftalen ses også ofte omtalt som CPA'en efter den engelske titel 'Comprehensive Peace Agreement', som indikerer, at den endelige fredsftale reelt er en række af delaftaler forhandlet på plads siden 2002.

² En grov indikator for antallet af døde i Darfur kan udregnes ved hjælp af oplysninger fra WHO og FNs Humanitarian Information Centre i Sudan. WHO anslår, at der er en Excess Mortality Rate på 0,5 dødsfald pr. 10.000 personer pr. dag. FNs Humanitarian Information Centre opgør i sine rapporter antallet af konfliktoberørte personer i Darfur og vurderer at det gennemsnitlige antal berørte af konflikten i Darfur i 2005 var 3 millioner, hvilket altså betyder, at konflikten kostede ca. 150 mennesker livet om dagen, svarende til 55.000 for hele året. International Crisis Group når frem til et lignende tal på 5.000 døde pr. måned (se <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=3060&l=1#C6>). Tal fra konfliktområder er notorisk usikre og resultatet derfor blot en indikator.

Briefets anden pointe er, at det internationale samfund siden freds aftalen har befundet sig i et dilemma, som det snart kan blive nødvendigt at gøre op med. Dilemmaet består i, at man nok ønsker at skabe fred i Darfur og Østsudan, men ikke vil risikere at den gamle konflikt genopstår.

USA, Norge, Storbritannien og den regionale organisation på Afrikas Horn, IGAD, spillede alle en aktiv rolle i fredsforhandlingerne mellem Nord- og Sydsudan. Denne succes har tilsyneladende medført, at landene nu er tilbageholdende med at presse regeringen i Khartoum til at stoppe volden og søge en forhandlingsløsning på problemerne i Darfur og i Østsudan. Som det ser ud i øjeblikket, synes frygten for genopblussen af den gamle konflikt at være større end ønsket om at gennemtvinge fred i Darfur og Østsudan. Men det er måske på vej til at ændre sig. I hvert fald kan det internationale samfund hurtigt skulle tage stilling til, hvilken pris det er villigt til at betale for fred. AU er nemlig på nippet til at opgive sin mission i Darfur og overlade sagen til FN, fordi konflikten ikke er kommet under kontrol. Dermed vil det internationale samfund blive tvunget til at tage stilling til, om man vil presse regeringen i Khartoum ved at indsætte en FN-styrke i Darfur mod dens vilje. George Bush har endda været fremme med et forslag om at en sådan mission kunne gennemføres i NATO-regi.³ Om der er politiske vilje til at træffe sådanne beslutninger er tvivlsomt, men situationen påbyder det internationale samfund at genoverveje muligheden for at øge presset på regeringen i Khartoum.

Nedenfor beskrives først de forskellige konflikter i Sudan; fra den gamle nord-syd konflikt til de nyere sammenstød i Darfur og Østsudan. Derefter gennemgås de vigtigste elementer af Naivasha-freds aftalen, og det vises, hvordan den har besværliggjort muligheden for politisk magtdeling i resten af landet. Endelig diskuteres dilemmaet mellem at bevare freden i Syd kontra en mere aktiv indsats for fred i Darfur i lyset af den nuværende situation, hvor AU sandsynligvis overlader ansvaret til FN. Briefet bygger på de i noterne angivne kilder samt en række interviews foretaget i Khartoum i efteråret 2005.

---

³ "Bush sees need to expand role of NATO in Sudan" i *International Herald Tribune*, 18. februar 2006.

Konflikterne i Sudan

Sudan har siden året før sin selvstændighed i 1956 været plaget af en række væbnede konflikter. Landets første store borgerkrig fandt sted fra 1955 til 1972 mellem oprørere fra Sydsudan og styret i Khartoum. Krigen blev afsluttet med en fredsftale, der gav oprørerne en række politiske indrømmelser. Freden holdt dog kun til 1983, hvor den anden nord-syd borgerkrig startede. Anstødsstenen var en beslutning om at indføre Sharia-lovgivning i hele landet på trods af modstand fra kristne og animister i Sydsudan. Krigen blev kendt som den længstvarende borgerkrig i Afrika, og selv om de primære parter var regeringen og SPLM, blev en række andre militser inddraget på begge sider, ligesom Sudans nabolande var involverede i konflikten.⁴ Gennem de 21 år, der gik fra krigens udbrud til fredsslutningen i Nairobi i 2005, anslår man, at ca. 2 millioner mistede livet, og at mindst 4 millioner blev internt fordrevet. Dertil kommer naturligvis enorme sociale og økonomiske omkostninger for det sudanesiske samfund og de nabolande, som mere eller mindre direkte var involverede i stridighederne.

Man kan opstille tre forskellige temaer, som omdrejningspunkter for nord-syd borgerkrigen. For det første har fordelingen af politisk magt spillet en helt central rolle. Folk i syd ønskede – ganske som i landets første borgerkrig – mere selvbestemmelse end styret i Khartoum var villige til at give. Dette hænger sammen med konfliktens andet tema, som er befolkningsgruppernes forskellige identiteter. Sudans befolkning er meget heterogen, både hvad angår etnicitet, stammetilhørsforhold og religiøsitet. Disse skel har bidraget til modsætningsforholdet mellem nord og syd. Endelig spiller rettighederne til Sudans naturressourcer en væsentlig rolle for konfliktmønstret. Landets indtil videre bedst udviklede oliefelter ligger på grænsen mellem nord og syd, hvilket dels styrede parternes strategiske beslutninger under krigen, dels gjorde fredsforhandlingerne temmelig vanskelige. Deltagere i fredsforhandlingerne peger på, at netop delingen af

---

⁴ Douglas H. Johnson, *"The Root Causes of Sudan's Civil Wars"*, Bloomington: University of Indiana Press, 2003.

olieindtægterne var det punkt, der tog længst tid at nå til enighed om under forhandlingerne i Kenya.⁵

Parterne i nord-syd borgerkrigens forsøg på at enes om en fredsftale blev nøje fulgt af andre sudanese. Ikke mindst i Darfur og Østsudan var der interesse for udfaldet af forhandlingerne, fordi oprørsbevægelser dér var af den opfattelse, at de var i en situation, der kunne sammenlignes med sydsudanernes.

I Darfur valgte de to oprørsbevægelser Justice and Equality Movement (JEM) og Sudan Liberation Movement (SLM) i 2003 at begynde et oprør mod regeringen, som de beskyldte for at forfordele regionen politisk og økonomisk. Khartoum regeringens svar kom prompte, da den valgte at bevæbne den såkaldte Janjaweed milit, der i et vist omfang tog kampen op med oprørerne, men også indledte en omfattende forfølgelse og udplyndring af civile i området. På trods af gentagne opfordringer fra det internationale samfund til regeringen i Khartoum er militsen ikke bragt under kontrol, ligesom fredsbevarende styrker fra AU heller ikke har kunnet beskytte civile. Efter tre års oprør estimerer FN, at ca. 3,5 mio. indbyggere i Darfur påvirkes af konflikten. Heraf er 1,8 mio. nu internt fordrevne og 200.000 er flygtet til nabolandet Chad⁶. Det samlede dødstal for konflikten har formodentlig passeret 200.000.

Repræsentanter for de to oprørsbevægelser og regeringen i Khartoum har siden starten af 2004 mødtes til fredsforhandlinger i Chad og Nigeria. Forhandlingerne har ledt til en aftale om våbenhvile, men ingen af parterne overholder, den så en egentlig fredsftale synes at fortone sig bag en fjern horisont. Nord-syd fredsftalen bærer en væsentlig del af skylden herfor.

I det østlige Sudan i området langs Det Røde Hav er der også oprør. Op gennem 1990erne var der urolighederne i området, men begivenhederne tog for alvor fart da

---

⁵ Jostein Tellnes, "The Unexpected Deal: How the Government of Sudan and the SPLM/A Were Able To Reach Agreement on Oil Issues Through the IGAD Peace Talks of 2002-05", upubliceret manuskript, Oslo: PRIO, 2005.

⁶ FN generalsekretærens rapport om Darfur, 16. November 2005 (S/2005/719), tilgængelig på <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/602/08/PDF/N0560208.pdf?OpenElement>

Beja Congress gruppen blev nægtet deltagelse i nord-syd fredsforhandlingerne i Kenya. I efteråret 2003 var der sammenstød med regeringstropper, og denne situation er blevet optrappet i 2005, hvor en anden gruppe, Free Lions, sammen med Beja Congress dannede Eastern Front for at kæmpe mod Khartoum regimets politikker i Østsudan, der angiveligt diskriminerer grupper uden arabisk baggrund. Konflikten i Østsudan synes dog nu at være på et niveau, hvor den simrer uden at boble over.⁷ En forklaring på dette kunne være at området er strategisk vigtigt for regeringen, fordi en olierørledning går gennem regionen til udskibningshavnen Port Sudan. Følgelig er der flere sikkerhedsstyrker til stede i området end eksempelvis i Darfur.

Naivasha-aftalens indhold og konsekvenser

Den politiske situation i Sudan er præget af den afbrudte nord-syd konflikt, den simrende konflikt i Østsudan og den aktive konflikt i Darfur. Begivenhederne i de tre områder, som geografisk ligger langt fra hinanden (Sudan er verdens 10. største land og på størrelse med hele Vesteuropa), er imidlertid tæt forbundne. Dette viser sig dels ved de forskellige oprørsbevægelser ensartede klager over regeringen i Khartoum, dels ved formelle alliancer mellem grupperne⁸, og endelig ved timingen i oprørerne i Darfur og Østsudan, som faldt sammen med nord-syd fredsforhandlingerne. Der er således al mulig grund til at kigge nærmere på, hvordan Naivasha-aftalen har haft betydning langt ud over det område, den logisk dækker.

I forhandlingsforløbet op til Naivasha-aftalen søgte flere oprørsgrupper uden held at blive inkluderet i processen på linie med SPLM. Argumentet var, at krigen mellem nord og syd bunder i forhold, der også var gældende i andre af Sudans provinser; fraværet af politisk indflydelse samt kontrol med økonomiske ressourcer og religiøs frihed er temaer, der er blevet gentaget fra alle kanter. Når grupper søgte indflydelse i fredsprocessen, hang det givetvis også sammen med det gode forhold, den nu afdøde SPLM-leder John Garang havde til de forskellige bevægelser.

---

⁷ International Crisis Group, "Sudan: Saving Peace in the East", *Africa Report N° 102*, 2006, tilgængelig på <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=3858&l=1>

⁸ Eksempelvis arbejder JEM fra Darfur sammen med Beja Congress i Østsudan.

Lige lidt hjalp det, og fredsftalen blev i sidste ende en sag mellem regeringen i Khartoum og SPLM. Ikke overraskende blev konsekvensen af eksklusionen af andre oprørsgrupper, at Naivasha-aftalen deler indflydelsen i de politiske organer mellem NCP og SPLM. Dermed fastholdes skævheden i Sudans politiske system blot med en lidt anderledes konfiguration end tidligere.⁹

Naivasha-aftalen indeholder en række protokoller, som behandler de emner, regeringen og SPLM har været uenige om. De to protokoller med mest vidtrækkende betydning omhandler henholdsvis den politiske magtdeling og delingen af indtægter mellem de forskellige politiske niveauer.¹⁰

Hvad den politiske magtdeling angår, specificerer Naivasha-aftalen præcist både fordelingen af ministerposter i samlingsregeringen og i den lovgivende Nationalforsamling. Begge steder skal NCP have 52% af sæderne mens 28% går til SPLM. De resterende 20% pladser skal deles således, at 14% går til politikere fra nord og 6% til politikere fra syd. Denne fordeling skal opretholdes, indtil der kan afholdes valg, hvilket ifølge fredsftalen skal ske senest i juli 2009.

I Sudans provinser bliver magten fordelt på tilsvarende vis: I nordlige provinser får NCP 70% af både regerings- og parlamentsposter, mens SPLM får 10% og andre partier kan dele de resterende 20%. I sydlige provinser er fordelingen vendt om, således SPLM får 70%, NCP 10% og resten 20%.¹¹ Ser man på Sudan under et, må det konkluderes, at Naivasha-aftalen betyder, at NCP beholder sin dominerende politiske rolle, og SPLM bliver det eneste andet parti med nævneværdig indflydelse. Ingen andre partier eller bevægelser vil kunne få reel indflydelse, hverken på føderalt niveau eller i provinserne.

---

⁹ Emeric Rogier, "Designing an Integrated Strategy For Peace, Security and Development In Post-Agreement Sudan", Haag: Clingendael Institute, 2005, tilgængelig på http://www.clingendael.nl/publications/2005/20050400_cru_paper_rogier.pdf

¹⁰ De øvrige protokoller omhandler grænsedragning i tre områder samt militære spørgsmål som tilbagetrækning af tropper og demobilisering. Hele fredsftalen er tilgængelig på http://www.usip.org/library/pa/sudan/pa_sudan.html

¹¹ Naivasha-aftalen indebærer også, at der bliver oprettet en regering for Sydsudan – som i tråd med resten af aftalen bliver domineret af SPLM.

Både NCP og SPLM har gjort det klart, at forsøg på at ændre de aftalte procentsatser vil være lig med at erklære fredsaftalen ugyldig. Hvis samlingsregeringen skulle ønske at indgå aftaler med oprørerne i Darfur og Østsudan, kan den altså ikke tilbyde nogen form for reel politisk indflydelse til dens modstandere.

De økonomiske aspekter af fredsaftalen underbygger denne fordeling – især når man ser på det vigtige olieområde. Salg af olie forventes at give regeringen ca. 60% af dens indtægter i 2005-07 og er således langt den største indtægtskilde for Sudan.¹² I fredsaftalen deles indtægterne fra oliefelter i Sydsudan således, at den provins, hvorfra olien stammer, får 2% af overskuddet. Den resterende sum deles ligeligt mellem den nationale regering (dvs. NCP og SPLM) og regeringen i Sydsudan (dvs. SPLM). Med de to partiers næsten totale kontrol over olieindtægterne vil de kunne cementere deres magtposition. Den konsekvente todeling af indflydelsen kolliderer med Sudans føderale struktur og de forskellige provinseres behov for økonomisk støtte til udvikling.

Naivasha-aftalen har reelt delt den politiske og økonomiske magt mellem to af landets partier, NCP og SPLM. Når partierne samtidig gør det klart, at aftalens fordelingsnøgler under ingen omstændigheder kan genforhandles, uden at freden ophører, er svært at forestille sig hvilken forhandlingsløsning, der er mulig med oprørere i andre provinser.

Et forhold, som kunne have givet Naivasha-aftalen en større chance for at skabe fred i hele landet, var SPLM-formand Garangs gode forhold til flere af de andre oprørsgrupper. Garangs idéer om et såkaldt nyt Sudan med en mere føderal struktur gav ham en legitimitet, som samlingsregeringen muligvis kunne have udnyttet til at få skabt fred i landets andre urocentre. Imidlertid har Garangs død i et helikopterstyrt, umiddelbart før samlingsregeringen blev indsat, mindsket sandsynligheden for, at regeringen i Khartoum vil indgå aftaler med de resterende oprørsgrupper. Salva Kiir, der har overtaget Garangs position som formand for SPLM, vurderes ikke til at have sin forgængers netværk i hele Sudan, ligesom iagttagere i Khartoum påpeger, at han ikke har forhandlingsmæssig styrke til at dreje NCPs politikker i en mere forsonlig retning. Således må man konkludere, at

---

¹² Tellnes, op.cit., p.17

Naivasha-aftalen nok har stillet nord-syd konflikten parter tilfreds, men at den er blevet en spændetrøje, der umuliggør reelle forhandlinger med landets andre oprørere.

Det internationale samfunds dilemma

Naivasha-aftalen og den udvikling, der er fulgt i dens kølvand, synes at have sat det internationale samfund i et dilemma. Kort sagt ønsker man at stoppe konflikterne i Darfur og Østsudan, men ikke på bekostning af freden i Sydsudan. Det internationale samfund er så at sige blevet fanget i Naivasha-aftalens spændetrøje, fordi et øget pres på regeringen i Khartoum ser ud til at kunne bringe nord-syd freden i fare.

Det internationale samfund i form af IGAD, Norge, Storbritannien og USA spillede en aktiv mæglerrolle i nord-syd konflikten og har på hver deres facon investeret politisk kapital i fredsprocessens succes. Det er derfor forståeligt, at landene tøver med at risikere gevinsten fra nord-syd forhandlingerne. Men spørgsmålet er, hvor stor risikoen er ved at presse Khartoum yderligere? Måske er dilemmaet mere selvopfundet end reelt? Lagttagere peger på, at Naivasha-aftalen aldrig var blevet til noget, hvis ikke USA havde presset Khartoum og man kunne formode, at den samme strategi igen kunne gøres gældende.¹³ I hvert fald synes det sikkert, at situationen i Darfur og Østsudan ikke vil forbedre sig uden udefrakommende pres.

I februar har FNs Sikkerhedsråd diskuteret situationen i Darfur, hvor 7.000 AU-tropper uden tilstrækkeligt mandat, mandskab eller udstyr til at beskytte civile overvåger en ikke-eksisterende fred. AU overvejer at overdrage missionen til FN, som i givet fald ville være nødt til at acceptere den og forsøge at finde en vej ud af moradset. En reel løsning ville indebære flere og mere mobile tropper, samt ikke mindst et stærkere mandat til at beskytte til civile, og dermed altså et øget pres på Khartoum regeringen.

Om det er muligt at forstærke det udefrakommende pres på Khartoum, er ikke kun et spørgsmål om hensynet til nord-syd freden, men også om hvordan Khartoums støtter vil

---

¹³ The Economist, 25. februar, 2006, p.13-14

reagere. Regeringen i Khartoum har flere støtter i regionen og – mere vigtigt – i FNs Sikkerhedsråd. Tidligere har Rusland og Kina ladet forstå, at de var imod sanktioner mod Sudan. Officielt fordi det ville være et indgreb i Sudans suverænitet, der ville besværliggøre løsningen af konflikten, men formodentlig også pga. landenes store interesser i henholdsvis våbensalg og olieimport. Khartoum regeringen kan formodentlig vide sig sikker mod økonomiske sanktioner, men Rusland og Kina vil næppe blokere for, at FN overtager AU-styrkens opgaver.

Går vi fra det militære til det politiske plan, kræver vejen frem, at det internationale samfund i højere grad erkender, at Sudans konflikter har mange ensartede træk og i vid udstrækning hænger sammen. Forløbet efter Naivasha-aftalen illustrerer, hvordan forsøg på at løse konflikterne en af gangen slår fejl, fordi magtdeling i en konflikt forhindrer reel forhandling om magtdeling i andre konflikter. Hvad fredsforhandlinger angår, er man med andre ord nødt til at skubbe konfliktens parter mod en mere helhedsorienteret løsning.

Konklusion

Fredsftaler er som regel et gode. Det gælder også for Naivasha-aftalen, der isoleret set har reddet mange menneskeliv i Sydsudan og muliggjort starten på en lang udviklingsproces. Men aftalens udformning sammen med manglende politisk vilje hos underskriverne til at inkludere andre i fredsprocessen har også haft omkostninger.

Parterne bag aftalen har ikke vist viljen til at udstrække den demokratisering, de indskrev i aftalen, til andre dele af landet, ligesom det internationale samfund har manglet mod til at tvinge parterne til at udtrække aftalens ånd til resten af det sudanesiske samfund.

Efter Naivasha er afslutningen på konflikterne i Østsudan og Darfur blevet besværliggjort, fordi aftalen ikke levner plads til, at oprørsbevægelser i disse egne kan få del den politiske og økonomiske magt i landet, hvilket er selve bevæggrunden for oprørene. Dermed er der udsigt til, at konflikterne i Sudan vil fortsætte, medmindre ikke der kommer et internationalt pres for at få ændret på tingenes tilstand.

Med de seneste diskussioner om at lade AUs mission i Darfur overgå til FN har der åbnet sig mulighed for at få lagt pres på Khartoum regeringen. Det vil kræve, at man sammensætter en styrke, som har kapacitet til at overvåge en fred i Darfur, og tilskynder konfliktens parter til at lave en fredsftale, der sikrer muligheden for politisk og økonomisk magtdeling mellem regeringen i Khartoum og alle landets provinser.

DIIS's Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier

Denne publikation indgår i de Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier. Projektet, der er finansieret af Forsvarsministeriet, blev påbegyndt i 2000 og løber frem til 2009.

Forskning og formidling indenfor De Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier er inddelt i seks hovedområder: Globale sikkerhedsforhold og FN, Det transatlantiske forhold og NATO, Europæiske sikkerhedsforhold og EU, Dansk forsvars- og sikkerhedspolitik, Militær magt, krisestyring og operationer, og endelig Nye trusler, terror og spredning af masseødelæggelsesvåben.

Forskningsopgaver formuleres i samarbejde med Forsvars- og Udenrigsministeriet. Forskningen og konklusionerne af denne er uafhængige, og afspejler hverken de involverede ministeriers synspunkter eller en officiel DIIS-holdning til det givne spørgsmål.

Resultaterne af de Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier tager mange former – fra 'research briefs' til artikler i internationale videnskabelige tidsskrifter – for at leve op til vores mål om at foretage forskning af høj kvalitet og formidle denne til offentligheden.

Fagligt panel

Christopher Coker, Professor of International Relations, London School of Economics and Political Science

Heather Grabbe, Advisor to the EU Commissioner for Enlargement

Lene Hansen, lektor, Københavns Universitet

Sten Rynning, lektor, Syddansk Universitet

Knud Erik Jørgensen, Jean Monnet Professor, Aarhus Universitet

Ole Kværnø, Chef, Institut for Strategi, Forsvarsakademiet

Theo Farrell, Reader in War in the Modern World, Department of War Studies at King's College London

Iver Neumann, seniorrådgiver, det norske udenrigsministerium, forskningsprofessor,
NUPI

Mehdi Mozaffari, professor, Aarhus Universitet

Robert C. Nurick, Director, Carnegie Endowment for International Peace, Moscow

Mikkel Vedby Rasmussen, lektor, Københavns Universitet

Terry Terriff, Senior Lecturer and Director of the Graduate School of Political Science
and International Studies, University of Birmingham

Ståle Ulriksen, vicedirektør og leder af FN-programmet, NUPI

Michael C. Williams, Professor, University of Wales at Aberystwyth